

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: A Tolna-baranya-somogyi, alessp. körlevele. (Guggenberger.) — Értesítők. (Markusovszky Sámuel.) — Belföld. — Vegyesek.

A Tolna-baranya-somogyi

ev. egyházmegye alesperesének a tanév elején a
lelkészekhez és tanítókhöz intézett körlevele.

Tisztelendő Tisztárs — tisztelt Tanító Urak!

Megkezdődvén mindenütt a tanév és újra elkezdődvén a sz. munka, melynek feladata és célja az életnek hasznavehető munkásokat, a hazának hű fiait és egyháznak munkás és áldozatkész tagokat nevelni, engedjék meg fontos és nehéz munkájokhoz erőt, egészséget, kitartást és Isten áldását kívánom. — Adja a jóságos Isten, hogy — ha majdan egykori tanítványokkal az élet küzdterén mint bajtársakkal találkozunk és nemes törekvéseikben velők vállvetve működnek; hadd mondassák el büszkén: ezek a mi tanítványaink! ezek pedig, midőn munkájukban megöszült tanítóikkal kezét szorítanak, hálás szívvel emlékezzenek mind arról, mit önöknek köszönnek; egyház és haza pedig áldva említse nevét azon férfunak, ki „bár szegény, de mégis sokakat gazdagít“ és ki bár szerényen és jóformán elrejtve a világ szeme előtt végzi munkáját, munkájának eredménye és gyümölcse mégis meglátszik mindenütt és mindenkor, hol és mikor az élet tette hívja az ő munkásait.

De meglátszik ennek ellenkezője is. A mely tanító fölületesen és csak félvállról teljesíti kötelességét, annyira a mennyire elvégzi az elészabott tananyagot, nem csügg szeretettel az ő munkáján, kénytelen-kelletlen tölti idejét az iskolában és elcsíp a tanidőből, a mennyit csak elcsíphet a nélkül, hogy durva mulasztással vádolhatnák: az olyan tanítónak is nyoma marad a gyülekezeten, még pedig oly mély, hogy emberöltő kell sokszor ahhoz, hogy a multnak mulasztásai helyreépíttassanak. És mely gyermekkel lelkiismeretlenül bántak az iskolában, az nem csak, hogy szellemi koldusként lép ki az életbe, hanem az iskolának is nem lesz barátja és abban

időpazarlást és felesleges költsékezést lát. Ritka jelenség, hogy találkozzék, ki mondja: engem kevésre tanítottak az iskolában, akarom és kívánom, hogy fiam többet tanuljon mint én tanultam.

Hála Isten! a mennyire én ismerem egyházmegyéim iskoláit, azok nem ily sötét, de nemcsak hogy nem ily sötét, hanem kedves és barátságos képet nyújtanak.

De a szerzett tapasztalatok nyomán még is egyet szükségesnek tartok most a tanév elején a tanító urak lelkére kötni, a tisztárs urakat pedig igen kérem, hogy azt éber figyelemmel kísérni sziveskedjenek. Hogy ez mi legyen? elmondom azonnal.

Ugyan is tudvalevő dolog, hogy azon régi szokásunkkal, miszerint a Szentírást, nevezetesen az új testámentumot, olvasókönyvtől használtuk az iskolában, a tanügy terén bekövetkezett átalakulás következtében felhagytunk. A tananyag tetemesen kibővült, a tanmód megváltozott, a káté, sz. Írás és énekes könyv hármassal helyébe pedig az új tankönyvek léptek. Hogy sok régi szokással fel kellett hagynunk, az bizonyos, de eddigi tapasztalataim szerint nem tartották meg mindegyik iskolában azon szokásokat, melyek nemcsak jók, hanem ev. keresztyéni egyházunk szempontjából feltétlenül szükségesek, hogy megtartassanak és gondosan ápolassanak. Ugyanis a bibliának mint olvasókönyvnek való mellőztetése folytán itt-ott oly jelenségekkel találkozunk, melyeket szó nélkül hagynunk nem szabad. A biblia az iskolában alig kell, a bibliai könyveket a gyermekek nem tanulják, a bibliai helyeket csak nehezen, vagy épen nem bírják felkeresni, az evangéliumokról és epistolákról meg mit sem tudnak, de még a keresztyéni ünnepek jelentőségével sincsenek tisztában. — Egy simultán iskolában, hol protestáns, — katolikus, — óhitű, — unitarius, — zsidó és nem bánom még török gyermekek is vegyest taníttatnak, megengedem, hogy ez jól és helyesen van így, de egy tisztán protestáns iskolától, mely egyháznak

a jövő nemzedéket neveli, és a milyen nemzedéket nevel az iskola, olyan lesz majd az egyház is, — mondom, egy protestáns iskolától mást várunk és még mást is követelünk. Követeljük pedig és joggal, hogy az a prot. szellemnek veteményes kertje legyen és gondosan megvesse az alapot, melyen későbbi években az istentisztelet áldással tovább építhessen. És ha iskoláinkban az általam említett hiányokat elharapódnak engedjük, akkor kár lesz a kath. pap-ságnak az országgyűléshez folyamodni, hogy adassék vissza a szülőknek a természetes joguk, az az hozasék oly törvény, mely nekik lehetővé teszi a prot. szülők gyermekeit már a keresztlő kötől fogva „üdvözíteni“, mert egy emberöltő mulva mi magunk nevelendettünk oly generatiót, mely egy jó szóért oda dobja vallását mint oly kincset, melyet sem nem ismer, sem megbecsülni nem tanult. — Mondom előfordul e hiány csak itt ott, de előfordul és hogy sehol se forduljon elő és a régi jó szokás iskoláinkból ki ne haljon és iskoláink megtartsák prot. jellegüket: épen az jelen körlevelem célja és inteniója.

Különösen lelkőkre kötöm ennél fogva a tanító uraknak és kérem a tisztárs urakat, hogy különös gonddal kísérik, miszerint

1. A gyermekek már az első osztályban a parancsolatokon és előirt bibliai történeteken kívül lehető sok bibliai verseket is sajátítsanak el magunknak, valamint bizonyos elvekről, melyeket korán akarunk a kis szívbe plántálni, hogy az az erkölcsi tudatnak már zsenge korától fogva otthona legyen, valamint az ilyen elvekről kitünő „erkölcsi mondások“ vannak, azonképen vannak azokat hirdető bibliai helyek is, sőt e helyek alapján készültek a szebbnél szebb erkölcsi mondások. Kimondhatlan drága kincs, melyet így korán sajátít el magának és visz magával az élet nehéz küzdelmeibe az ember és áldva emlékszik vissza azokra, kik ilyen kincscsel meggazdagították.

2. Az 5. és 6. osztálytól feltétlenül elvárom, hogy a bibliai könyveket betanulja, a káté szerint betanulandó bibliai helyeket gyorsan fel tudják keresni, a bibliai történetekkel az eredeti forrásban is megismerkedjenek, különösen pedig megkövelem, hogy a tanító legalább minden szombaton felkeresse az iskolásokkal a soron levő evangéliumot és epistolát, velők elolvastassa és — bár nem követelem, de nem árt, — ha velők be is tanulatja.

A mint időm engedi egy kis ismertetőt fogok írni az egyházi évről stb., mely ezirányban a tanító urak munkáját megkönnyítendő. Addig is, mig ez megtörténhetik, utalok e tárgyal bővebben foglalkozó kis művemre, mely Önök előtt sem ismeretlen.

3. Végül pedig felkérem a tisztárs urakat, hogy szigoruan azon ügyelni sziveskedjenek, hogy minden 5. és 6. oszt. tanuló kezében az egész biblia legyen.

Az elősoroltakkal — igaz, nem mondok semmi újat — mert hisz a tanterv is ugyan ezt mondja,

de mégis szükségesnek találtam ezeket különösen kiemelni és meg vagyok győződve, hogy megértettek és ez által is segítik elérni célomat: iskoláinkban az életnek értelmes munkásokat, a hazának hű fiaikat és az egyháznak erős hitű hivatelt nevelni, kik előtt szent legyen atyáiktól öröklött legszentebb kincstük: sz. Vallásunk. — Meglehet, hogy egyik másik mosolyogva olvassa jelen soraimat és nem a mai felfogás keretébe valónak tartja az én ósdi álláspontomat és attól fél, hogy így nem az általános emberi szeretet paradicsomába, hanem a felekezeti felfogás szűk körébe vezetjük hivatelt. Megengedem, hogy ez ellenvetéssel találkozom, de az én felfogásom szerint semmi által sem vezetjük hivatelt jobban a tiszta emberi szeretet magaslatára, mint épen az evangélium által, mely a szeretetnek vallása. És ne feledjük, hogy minél keskenyebb a gazdának földje, annál szükségesebb, hogy reá vigyázzon nehogy elszántsának belőle. Pedig ismét mozog, — vagy tán soha sem is nyugodott — egyházunk esküdt ellensége a papismus, fennen hirdetik, hogy az „egyház“ csak az ő táborukban van: mi pedig csak eretnek számba megyünk, álnok támadással és savaz számitással iparkodnak egyházunknak ártani. Sajnos, ez sokszor sikerül is, de csak azoknál, kikben nincsen szeretet egyházuk iránt és kik — ha ők lettek volna a mult századok üldözöttjei — szomorú emléket igen, de egyházat reánk nem hagytak volna — Uraim! neveljünk jó protestánsokat! Ezzel tartozunk őseinknek, tartozunk egyházunknak a jelenben és tartozunk a jövőnek! Isten Önökkel!

Guggenberger,
alesperes.

Értesítők

evang. középiskoláink 1889/90-iki iskolai évi működéséről.

(Vége.)

Feltűnő az is, hogy néhány tanintézet, bár államsegélyben nem részesül, és így nem kényszerűségből mégis nem az 1848-iki ág. evang. egyetemes egyházgyűlés által megállapított gymnasiumi tantervet, hanem az állami tantervet követi. Lényeges különbség e két tanterv között nincs ugyan, sem evangélikus gymnasiumi tantervünkben nincs semmi olyasféle, mi ennek speciális protestáns jelleget adna; a hit- és erkölcs-tan tananyagának beosztása is még azon boldog időkből datálódott elv szerint történik, midőn a felfogás az algymnasium kibővítésének tekintett; mégis azt hisszük, hogy illetékes köreink annak idején nem azért alkottak evangélikus gymnasiumaink számára külön tantervet, ut aliquid facisse videantur, hanem hogy az erre hivatott tanintézetek által követtessék is, és csonkítatlanul be is tartassék. És ha már e tantervet illetékes köreink megalkották és egyházgyűletünk szentesítette: akkor módoknak és eszközöknek is kell lenni arra nézve is, hogy a hozott határozatoknak gyakorlatilag is érvény szerez-

tessek: a széthúzódas, a seperatismus nekünk protestánsoknak kiváltképen ártalmunkra lehet.

Nem szeretnénk abba a gyanuba esni, mintha protestáns tanügyünket a centralismus békőiba verni akarnók vagy óhajtánók. Mi minden tanintézetnek bizonyos fokig önálló, szabad fejlődést kívánunk; de mivel gymnasiumaink mint egynemű tanintézetek egységes célt elérni és megvalósítani hivatvák, és mert az „evangelikus“ jelleg bizonyos összetartozási és alárendelési viszonyt involvál: azért az önálló fejlődést szabatosan körülírt általános elvek és szabályok kell hogy korlátozzák, és hogy ezek megtartása és követése céljából kellő ellenőrzés is gyakoroltassék. Ily ellenőrző és felügyelő hatóság nem ellenkezik autonomicus egyházszervezetünk elveivel, a gyakorlatban pedig csak üdvös és jótékony lehet, mint ezt bércezes hazarésztünkben lakó százsz hitsorsosainknál is tapasztaljuk. Sőt úgy tudjuk, hogy nálunk, magyarhoni protestánsoknál ilyen ellenőrzői és felügyelői tisztség teljesítésére egyetemes tanügyi bizottságunk van hivatva. Működéséről azonban csak annyit tudunk, hogy évenként egyszer, az egyetemes gyűléssel egyidőben összejön, de hogy mi fölött tanácskozik, mit határoz, vajjon mint egyszerű registráló bizottság csak a „rovatos íveket“ vizsgálja-e át, vagy protestáns tanügyünk fokozatos fejlesztését célzó eszmecserébe és elvi tanácskozásokba is bocsátkozik-e; erről a nyilvánosság elé csak igen kevés szivárogi; működéséről csak egy sovány jegyzőkönyvi pont szerénykedik az egyetemes gyűlés jegyzőkönyvében, mely az egyetemes gyűlésnek legtöbbször „tudomásul szolgál.“

A működő tanerők száma az értesítők bizonyága szerint a mult iskolai évben az összes tanintézetekben 212 volt, ezek között rendes tanár 160. A tanulók létszáma volt 3847, kik között ágostai hitvallást evangelikus 1893 volt, vagyis evangelicus tanintézetek tanulóinak több mint a fele más vallásu. E tény eléggé bizonyítja, hogy evangelikus középiskoláink nemcsak egyházunknak, de fekvésüket és a más vallású tanítványok jelentékeny számát tekintve hazánkunknak is fontos szolgálatokat tesznek, fenállásukra nemcsak egyházunknak, de az államhatalomnak is szüksege van. Épen azért méltányos és kívánatos, hogy az anyagilag kevésbé kedvezően javadalmazott protestáns tanárok az államhatalom részéről is elismerésben és némi anyagi javadalmazásban részesítenessenek. De a mily felemelőleg és lelkesítőleg hatott reánk az, midőn a magyar közoktatástügyi minster ezelőtt mintegy másfél évvel egy országos nyugdíjintézet tervezetének életbejuttatását hangoztatta és sürgősnek tartotta, melybe mi protestáns tanárok is beléphettünk volna: éppen oly lehangoló a jelen tapasztalat, hogy ezen intézmény megvalósulása még mindég késik sőt a minster úr munkaprogramja után ítélve, melyet nemrég az országgyűlési közoktatástügyi bizottság elé terjesztett, — az eszme megvalósulását a közel jövőben sem várhatjuk.

A tanulóknak a tanulásban tett előmeneteléről csak kevés értesítő ad számot. Hogy az egyes tanu-

lók teljes classificatiója közöltessék, azt igen sok paedagogiai okból nem helyeselhetjük, de azt mégis szükségesnek tartanók, hogy minden tanintézet értesítőjében statistikailag kimutatná, hogy mindenik osztályban hány tanuló tanult jeles-, hány jó-, hány elégséges eredménnyel és hány bukott? Ily táblázatos kimutatás világot vetne a tanításban elért eredményre és a tanulás megbíralásának mértékéről is fogalmat adna. Az érettségi vizsgálatok eredményéről a 10 főgymnasium közül 7 közöl kimutatást, három főgymnasiumról majd csak a jövő évi értesítő fogja hozni. A hét főgymnasiumban a mult iskolai év végén szóbeli érettségi vizsgálatra 183 tanuló bocsátott; érettnak találtattott 148 tanuló (22 jeles eredménnyel), nem érett volt 35 tanuló.

Az egyes tanintézetek könyvtárai, museumai és egyéb tanszerei a mult évben is a körülményekhez képest eléggé gyarapodtak. A tanulóifjuság önmunkásságának egyéni és társadalmi fejlődésére, jóizlésének, hazafias, humanus és valláserkölcsei érzelmeinek ébresztésére a lefolyt tanévben is az egyes tanintézetekben önképzőkörök, dalkörök, zeneegyesületek, gyám- és segélyző egyesületek állottak fenn és szép sikerrel működtek.

Megbecsülhetetlen jeles intézmények protestáns tanintézeteinknél a közélelmezési intézetek, alumneumok, convictusok. Tizenkét tanintézetünk bir ilyen jótékony intézménnyel, melyekben a mult iskolai évben 1244 tanuló kapott tisztességes ebédet néhol vacsorát is. A legmagasabb díj melyet egy tanuló élelmezés fejében tíz óra fizetett 50 frt volt, szegényebb sorsuak azonban e díjnak felét, vagy harmadrészét fizették, sőt a szorgalmas és tehetséges tanulók ingyen élvezték ezen jótéteményt. Ezen célra mindenik tanintézet tekintélyes alaptőkével rendelkezik, így pl. a pozsonyi lyceum alumneumának és convictusának alaptőkéje meghaladja a 120 ezer forintot, mely alaptőkének önkénytes adományok, — supplicálás által évenként szembetűnően gyarapodnak, így a mult iskolai évben supplicatio címen a nevezett intézmények számára 12,300 frt folyt be. Hálás elismerés illeti a dicső elődök böles előrelátását, kik bőkezűségükkel ezen üdvös intézményeket megállapították, mi által sok szegény sorsu, de tehetséges tanulóknak tanulási törekvését hathatósan előmozdították, mely nélkül különösen napjainkban, midőn a közélelmezés még némely vidéki városainkban is annyira költséges, — talán haladni sem tudtak volna tanulói pályájukon. És hány jeles erőt nyert ez uton egyházunk, hazánk! Nem csoda, hogy ezen jótékony intézményünket az állami kormány közvetlen felügyelete alatt álló középiskolák tőlünk méltán irigylik, hol hasonló intézmény létesítésére irányult törekvések eddigelé célra nem vezettek.

Reflexióinkból általános eredményül tehát azt vonhatjuk le, hogy protestáns középiskoláink egyházunk és hazai közműveltségünk előmozdításában fontos és számbaveendő tényezők, melyek a virágzás és haladás két hatalmas feltételével birnak: egységes hagyománnyal és a szabad fejlődés élénk szereteté-

vel. E szabad fejlődési vágy azonban nem zárja ki az egységes és egyöntetű eljárást a közös cél elérésében, melynek jelen viszonyaink imperatívusa szerint egynek kell lenni. És hogy ez legyen és lehessen egy komolyan és behatóan gyakorolt főfelügyelet egyházegyetemünk részéről tanintézetünk fejlődésére és felvirágzására csak üdvös és jótékony lenne.

Markusovszky Sámuel.

BELFÖLD.

A magyarhoni e. e. e. gyámintézet október hó 12-én Ujvidéken tartott XXX. évi közgyűlése. Fényes és nagyszerű volt egyetemes gyámintézetünk közgyűlése s annak ünnepe, melynek lefolyásáról számot adandó vagyok.

A megállapított program szerint e hó 11-én reggeli 7.55 perczkor indultak Budapestről báró Radvánszky gyámintézeti világi, Zelenka Pál püspök, egyházi elnök s Baltik Frigyes püspök ő méltóságaikkal élén a gyámintézeti közgyűlésen résztvenni szándékozó vendégek, kik útközben Szabadkán és Uj-Verbászon az evang. egyházi küldöttek s iskolás gyermekek által üdvözölve, délutáni 4.19 perczkor Ujvidékre érkeztek. Jóval s vonat megérkezte előtt az ujvidéki vasútállomáson megjelentek ő mélt. dr. Flatt ujvidéki főispán, a polgármester, a városi főkapitány, a városi tanács, főtiszt. Belohorszky Gábor bács-szerémi főesperes s ujvidéki lelkész, Skultéty Ede esp. felügyelő, Rohonyi Gyula orsz. képviselő s esp. törvényszéki elnök, az esp. papság s több világi.

Háromszoros dörgő éljen s mozsarak durranása fogadta a magas vendégeket hozott vonatot, melyből legelől báró Radvánszky, majd Zelenka s Baltik ő méltóságaik, nagys. Ihász Lajos, Fabinyi Gyula, Pulszky Ágost, számos lelkészi s világi urak szállottak ki. Péczy-Popovics ujvidéki polgármester előlépven, Ujvidék sz. kir. város nevében őszintén üdvözölte a kedves vendégeket. Kölcsönös bemutatás után megtörtént a bevonulás.

Gyámintézeti vendégek 30 év alatt aligha részesültek ily fogadtatásban. A több mint 50 fogatból, — csaknem kizárólag fényes magánfogat — álló menetet díszes egyenruhában a városi főkapitány nyitotta meg. Ezt követte báró Radvánszky, balján az ujvidéki főispán, Zelenka püspök a polgármesterrel, Baltik püspök a bács-szerémi főesperessel, Fabinyi, Ihász, Rohonyi, Pulszky, Veres orsz. képviselők, világiak s lelkészek stb. Mozsarak dörgése fogadott a város előtt, majd a városba érve száz meg száz nemzeti lobogó szives istenhozottat integetett. A városba vezető hosszú utcának egyetlen egy háza sem akart fellobogózatlanul visszamaradni.

A belvárosba a főtérre érve harangzúgás, az emeleti házakról aláfüggő óriási lobogók s ezernyi kíváncsi az evang. templom felé tartó menetet diadalmenetté tette.

A lobogókkal feldíszített templom előtt Belohorszky Gábor főesperes-lelkész szívélyesen üdvözölte a vendégeket. A szép templom főbejárata előtt zöld galyakból készült csinos diadalív állott, melynek homlokzatán olvasható volt „Ein' feste Burg ist unser Gott, Ein' gute Wehr und Waffen“, jobbról s balról pedig Luther s Melancthon arcz-

képei, bent az oltáron és csilláron égő gyertyák, a chorus-ról aláfüggő nemzeti lobogó, két nagy Lutherkép képezték a templomi díszet. A belépőket orgonaszó üdvözölve, a két püspök az oltár előtt leborulva csendes imát mondott. Ezután kiki rendező bizottsági tagok kíséretében az eleve kijelölt szállásra hajtattott. Báró Radvánszky ő méltósága a főispán, Zelenka és Baltik püspökök a főesperes vendégei valának.

Püspök urainknak percznyi pihenőt sem engedve, egymásután jöttek a tisztelgők, majd meg ők is, legelsőbb a reform. lelkésznel, főispánnal, polgármesternél látogatást téve, a világi felügyelő úrral együtt a városház tanács-termében tartandó előértekezletre jöttek. Miután már Budapesten is tartatott értekezlet, azért ezt csakhamar befejezve, az Erzsébet szálló disztermében rendezett ismerkedési estélyre mentünk, melyen ugyancsak Ujvidék város főispánja, polgármestere, főkapitánya és a város kiválóbbjai szintén résztvettek.

Vasárnap a gyámintézet ünnepi napja. Korán reggel már megszállva tartja a nép a templom előtti tért, diszöltözött tűzoltók s rendőrök tarták fenn a rendet. A paplakon gyülekezve pontban 9 órakor templomba vonultunk. Br. Radvánszky, Zelenka és Baltik az oltár előtti bársonyszékekben a város és a vendégek főbjeitől környezve foglaltak helyet, az oltár jobb és baloldalán az esperességbeli papság Luther-köntösben. Az istentiszteletet az ujvidéki német dalárda „Festgesang“-ja nyitotta meg, utána Belohorszky Gábor főesperes az oltári istentiszteletet végzé, a sziv teljes mélyéből eredő buzgó remek imát mondott. Ezután a dalárda énekelte „Ein' feste Burg“, melynek 2-ik versénél Schneeberger János uj-verbászi lelkész ünnepi szónok lépett a szószékre. Kik ismerik Schneeberger dolgozatait, eleve tudták mit hallhatnak. És valóban a Máté XI. v. 10 alapján készült szent beszéd meglágyította a legkeményebb szívet is, könyet csalt szemünkbe, épített és hatott. Szent beszéd után befejezésül a magyar dalárda a Hymnust énekelvén, valamennyien kivonultak a templomból, adományukat a könyörületes testvéri szeretet perzselébe leteendő. Zelenka püspök ő méltóságának minden körülményt, még a leglényegtelenebbnek látszót is felülről rendkívüli figyelme a perzselézésre is kiterjedvén, ajánlja, hogy e tisztség nők által teljesítve, sokkal kedvezőbb eredménye leend az offertoriumnak, miért is Famler szül. Belohorszky Emma, a ritka finom műveltségű torzsai papné és Belohorszky Etel kedves modorú kisasszony ott állottak tálczával kezükben. Volt is eredménye, mert az offertorium 243 frt és 85 krt tett ki.

Néhány percznyi szünet után ismét bevonulva a templomba, báró Radvánszky s Zelenka ő méltóságaik ikerelnöklete alatt kezdetét vette a gyámintézeti közgyűlés. Világi felügyelő úr meleg szavakban üdvözli a jelenlevőket, jelenti, hogy egyházi elnökké ismét Zelenka püspök úr választott meg egyhangúlag, a közgyűlést megnyitottak nyilváníja. Általános érdeklődés és figyelem közepette felállt Zelenka püspök úr, előterjesztvén évi jelentését. Jelentésem rövid, de velős lesz. A gyámintézet — úgymond — évente 364 napon át megszakítás nélkül végzi munkáját és egy napot a pihenésnek szán, 30 év óta vándorol s évente egy napon át megpihen. Liptóból jövet ma Ujvidéken megpihenünk s holnap megkezdjük a 31-ik

vándorutat Lőcsének tartva. Majd folytatólag kiemeli a gyámintézet nagyszerű hivatását. Megemlékezik azokról, kik ez évben sem feledkeztek meg gyámintézetünkről. Báró Prónay, az egyetemes felügyelő úr ő méltósága mint minden évben most is 100 frtot adott az offertoriumba. Özvegy Kvacsaláné a gyámintézetnek 1000, Ostfy 1000, Ivánka Imre ő nagym. ez évben is 25 frtot adott Belák 50 frtot gyűjtött lakodalomban. Majd báró Radvánszky ő méltóságát arra kéri, legyen gyámintézetünk igazi Radvánszkyja. Ihász Lajos ő nagyságát a dunántúli kerületi gyámintézet új világi elnökét, több esp. gyámintézeti elnököt szívesen üdvözölve, a közgyűlés részéről forró köszönettel vett érdekesítő évi jelentését bezárja,

Ihász Lajos ő nagysága azzal a kedves kijelentéssel foglalja el hivatalát, hogy évente 100 frttal járuland a gyámintézeti pénztárba. A gyűlés lefolyásáról a gyámintézeti lap ugyis bővebb jelentést hozand, ebbe nem bocsátkozom.

A segély következőkép osztattot ki: A nagy szeretet-
adomány Szabadka és Szécsén közt osztatik meg egyenkint 832 frttal. A szeretetadományt a bányakerületben Uj-Pest, dunáninnen Misérd, dunántúl Kanizsa, a tiszai kerületben Debreczen kapta, egyenkint 400 frtot. Ezenfelül 1600 frt kisebb összegekben a négy kerület szegényebb gyülekezetei között osztatik ki, mégis a pozsonyi diakonissaintézet 200, a rozsnói árvaház 74 frtot kapott és a négy kerületben tervezett felsőbb leánynevelőintézetre egyenkint 70 frt lón megszavazva. Az oltári ima és szent beszéd kinyomatik. A Leopoldianum ünnepélylyel összekötött XXXI. évi közgyűlés helyeül 1891-ben Lőcse jelöltetett. Végezetül Zelenka püspök úr imájával a gyűlés bezáratott. Gyűlés után közel százan az elnökséggel a középben, csoportban lefényeztettük magunkat.

Fél két órákor az Erzsébet szálloda disztermében 160 terítékű diszbed volt. Már fönnemlített egyházi főbjeink s az érkezett vendégeken kívüli résztvevők között felemlítendő: Flatt főispán, Péczy-Popovits polgármester, Balla főkapitány, a városi tanács, Molnár református lelkész, Kopper r. kath. apát, Csirics gör.-kel. esperes, közös hadseregbeli és honvédeztredes, Lobmayer törvényszéki elnök, Popovits államügyész, Horváth és Frankl magy. kir. kath. főgymn. igazgatók, Pusibrk szerb főgymn. igazgató, Bruck keresk. isk. igazgató, a zsidó hitközség képviselője. Itt volt az ujvidéki notabilitás színe-java vallás és nemzeti különbség nélkül. A 4. fogásnál báró Radvánszky ő mélt. a királyt éltette, Zelenka püspök úr a magyar kormányt s kiváltképp annak tagját gróf Csáky vallásügyi minisztert, Flatt Radvánszkyt, a polgármester Zelenkát, Horváth Baltikot, Gyurázt a főispánt, Baltik a polgármestert, a ref. lelkész Belohorszkyt a házi gazdát, Zelenka a magistratust, Bognár a hadsereg itteni képviselőit éltette stb. A diszbed fényes és sikerült volt. Ebéd után báró Radvánszky, Zelenka, Baltik ő mélt. s közel 40 idegen vendég, pap és világi, a főispán s főkapitány kíséretében megtekintették a péterváradí fellegvárat s onnan az elterülő vidéket.

Este 8 órákor hangverseny volt. Itt történt, a mi Ujvidéken még sohasem! A magyar, német és szerb dalárdák együttesen működtek közre. A hangversenyt a katonai zenekar „Erős vár a mi Istenünk“-kel nyitotta meg. Ily fényes s látogatott hangverseny Ujvidéken még nem volt.

A tiszta jövedelem az ujvidéki evang. templom belső rendezési költségeinek fedezésére szolgál.

Fényes és nagyszerű volt ezen evang. ünnepély lefolyása. Kérdjük kinek tudandó be érdemül? Belohorszky Gábor főesperes műve volt ez. Ő tervezte, ő rendezte. Mindenütt ott volt, sürgött forgott, mint egy vendéglátó magyar házi asszony, hogy tisztét ne mulasztja — és az őt őszintén tisztelő Ujvidék hivatalos és nem hivatalos közönsége mindent elkövetett, hogy Belohorszky főesperes mint házigazda vendégeit fényesen fogadhassa.

Az ünnep fénye, mely báró Radvánszky, Zelenka s Baltik ő méltóságaiknak, valamennyi vendégnek s így a gyámintézetnek szólott, mesterét, Belohorszky főesperest dicséri.

Ott voltunk, szívünk lelkünk örült, boldogok voltunk meggyőződhetni, hogy Ujvidéken igaz magyar vendégszeretet, testvériség lakozik, magyar szív dobog. Köszönet neked, kedves Ujvidék! Köszönet a főispántól le a legutolsó polgárig. Köszönet Belohorszky Gábor főesperes úrnak, a bács-szerémi esperességnek, az ujvidéki evang. egyháznak.

Hétfőn délelőtt $\frac{1}{2}$ 9 órákor diszes fogatokon előrobogott a főispán, polgármester és főkapitány, hogy méltóságos urainkat a vasúthoz kikísérjek s nekik istenhozzadot mondjanak.

9 órákor számszerint 48-an a városi főkapitány kíséretében Belgrádba indultunk. Utközben a szlavonországi ó- és újpázuai állomásokon, lelkészeik vezetése mellett a presbyteriumok, tanítók és iskolás gyermekek mozsárdörgések között üdvözölték püspökeinket.

Belgrádban közös ebéd után megnéztük a város nevezetességeit. E kirándulást ottani jeles honfitársunk Vándory Lajos publiczista rendezte. Fáradságaért s szivességeért e helyütt is őszinte köszönetet mondunk.

Igy ünnepeltük a gyámintézet XXX. közgyűlését. Ha Isten úgy akarja a viszontlátásig Lőcsén. A kegyelem Istene áldja, segítse, virágoztassa a mi kedves gyámintézetünket!

Egy jelenvolt.

*

A bánati ág. hitv. ev. esperesség rendes évi közgyűlése.

(Vége). S ha most 20 év multán kérdjük, mi volt a legördült két decenniumnak feladata és vívmánya ez esperességben, ugy erre vonatkozó évkönyveink azt adják feleletül, hogy: küzdelemteljes munka és győzelmes haladás! Mert, Méltóságos Urunk, még harmadfél éven át ott hevert egyházjogaink mentében a határórvideki patentális állapotnak sziklaakadálya, mig 1872-ben a politikai alakulások szét nem robbantották e vaskaput; egyházközsegeink legnagyobb részét anyagi fogyatkozások és küzdelmek emésztgették, de a felebaráti szeretet és áldozatkészség is mindinkább fokozódott azoknak enyhítésére; testünkre vetette magát nem egyszer az igaztalan vádak és rágalmak féregserége, de annál inkább nevedett hazafias önértzetünk, mely mindannyiszor le tudta seperni azt; és az adminisztráció ziláltsága többféleképp emésztette a kormányrend erejét, mig a czélszerű egyházmegyei intézkedések fokozatosan nem szabályozták azt!

Ha már most különösen tekintjük adminisztratív rendezkedésünket, mely egyházmegyei életünk Méltóságod által inaugurált epochájának alapvonását képezi, ugy itt oly

eredményrel találkozunk, mely a legutóbbi canoni látogatásnak is teljes elismerésében részesült. Ime, hogy csak a legfőbb tények csúcsait érintsem: egyházközségeinkben az ev. hit és erkölcs ápoltatik s általában a béke s rend honol; iskoláink mindinkább magasabb színvonalra emelkednek; gyülekezeteinknek ingatlanaihoz való tulajdonjoga successive biztosítottatik; az anyaegyházak köre a célszerűséghez mérten van kikerekítve; az egyházmegye ügyrende és ügykezelése modernebb elvekre van fektetve, monographiája kiadva, szabályzati gyűjteménye elkészítve; a missziói intézmény szélesebb körben s folytonos sikerrel működik s az egész egyházmegyét úgy tagjaiban, mint összességében hozzáférhetlen hazafias szellem lengi át.

Ezen örömdetes és biztató állapot megteremtésének érdemkoszorúja bizonyára nem mást, hanem a fővezérletet, Méltóságodat illeti, ki bölcsességgel, áldozatkészséggel és önfeláldozó buzgalommal 20 éve immár ernyedetlenül intézi ezen egyházmegye irányát, hogy az, mint Isten országának egyik eszköze mindinkább megfelelhessen magas szentes feladatának.

Midőn tehát, ezen emlékünnepen a bánati ág. hitv. ev. esperesség nevében, a legmélyebb tisztelettel szívbeli üdvözlötünket bemutatni szerencsétlünk: tesszük ezt az öröm és hála, a szeretet és ragaszkodás, a bizalom és remény szent érzeményeivel, kapcsolatban sziveink azon hő óhajásával, vajha a kegyelemnek Istene a haza és evangyéliumi egyházunk javára, ép egészségben és zavartalan boldogságban, az emberi kor legvégső határáig éltesse Méltóságodat!

A sűrű éljenzéssel kísért üdvözlő beszéd elhangzása után jubiláns esp. felügyelőnk a nála megszokott lelkese déssal s hitbuzgalma sugalta élénk hévvel hosszabb beszédben válaszolt. Feszült figyelemmel hallgatott, a szónoklati műremek minden kellékeit magában foglaló válaszában mély meghatottsággal fejezte ki köszönetét, háláját a Mindenható iránt, hogy evangy. egyházunk ügyének szolgálatára tőle erőt nyert s az annak javára való közremunkáláshoz számára oly szép tért s korához képest már is oly hosszú időt jelölt ki; egyszersmind köszönetét s háláját nyilvánítja az esperesség iránt, az ennek részéről ötlet ért szívélyes kitüntetésért, melyet — ugymond — soha elfelejteni nem fog. Neki is — folytatja tovább — élénken varázsolja szemei elé jubileumának ünnepélye családjának protestáns multját. Az elődei iránti kegyelet keblét eltöltő érzelmeinek, de meg evangyéliumi hitünk iránti veleszületett s az egyház szolgálatában folyton fokozódó, lelke egész odaadásával való ragaszkodásának s eme ragaszkodás — állásából kifolyólag — tettekben való nyilatkozása iránti kötelességérzetének hatása alatt azon kijelentéssel végzé szavait, hogy mint egyházunk s hazánk hű fia s a folytonos munkásság embere, esperességünk élén, közegyházunk s hazánk javának híven s teljes odaadással való közremunkálásában továbbra is legnagyobb örömét fogja találni.

Erre ő méltósága esp. felügyelőnk, a közgyűlés tagjainak lelkesült éljenzése közt végezve beszédét, a közgyűlést megnyitottanak nyilvánítja, mire — midőn az esp. aljegyzői teendők végzésére még előbb Kiss Kálmán temesbuttyini lelkész hivatott fel, — tisztsz. főesperesünk nagy gonddal kidolgozott, terjedelmes s mint rendesen, ezuttal is érdekesítő évi jelentését hallgatók meg. Ugy ez, mint

az említett beszédek az esp. gyűlés jegyzőkönyvébe egész terjedelmökben felvétetni határozottak.

Az esp. évi jelentés kiemelkedőbb mozzanatai közül említést érdemlők: szomorú eseményül, az egyházkerület szeretve tisztelt püspöke, Dr. Szeberényi Gusztáv elhunytával ért veszteség, mely feletti érzelmeinek az esperesség jegyzőkönyvi megörökítését s a gyászoló családhoz részvéttirat küldését határozta el; örömdetes eseményül: a közoktatásügyi kormány az illetéktelen keresztelekre vonatkozó ismert rendeletének megszületése, melyben az esperesség egy lépéssel közeledést látván a hitfelekezetek közti egyenjogúság elve megvalósításához, a közoktatásügyi kormány iránt hálájának s bizalmának ad kifejezést; az esperesség egyes egyházai köréből, azok hitélete s buzgalma áldásos gyümölcseül: a sándorfalvi egyház, új paplak-, a lajosfalvi egyház új iskolaépítése, az utóbbi temploma terének csinosítása, diszes falkerítéssel való ellátása, lelkészlakának két szobával való bővítése s köztisztviselőben álló lelkésze érdekeinek azon példás méltánylása, melylyel a lelkész halála esetére, családjának 200 frt. évi nyugdíjat szavazott meg; a temesvári egyházi épület újítása; tek. Knóthy Géza temesbuttyini egyházfelügyelőnek az egyház részére 75 frt. értékű aranyozott ezüst kehely adományozása s. a. t.

Most a körlelkészek, majd az esperesség missziói köreire vonatkozólag Jeszenszky Ignác nagy-kikindai, Francz Ede orsovai, Bothár Ede steyerlaki lelkészek kimerítő, tartalmas jelentése következett.

Az esperesség szabályzati gyűjteményébe, mely az egyházi s iskolai élet köréből egyes felmerülő esetek által, a melyek körüli eljárás eddig határozottan körvonalozva nincs, évről évre szaporítottatik, ezuttal a jövőre vonatkozó biztosabb mihez tartás végett a következők lettek felvételre indítványozva s emeltettek határozati erőre: 1. A lelkész s tanító lakására szükséges belső kisebb javításokat, ép úgy, mint egyéb javításokat, az egyház köteles eszközölni. 2. Az egyház s iskola körébe tartozó bármily néven nevezendő folyamodvány, vagy felebbezés csakis az esp. hivatal által terjeszthető fel a felsőbb hatósághoz. 3. Lelkész és tanító hivatalos mellékfoglalkozást egyházmegyei hatóság engedélye nélkül nem vállalhat. 4. Tanítók a lelkész, illetve a körlelkész beleegyezése nélkül iskoláikban tanökönyveket nem változtathatnak, sem újakat be nem hozhatnak. 5. Az egyházak, vagy egyeseknek az egyház vagy iskola körébe vágó felebbezései az egyház valamely határozata ellen 15 napon belül történhetnek az esp. hivatalnál. Az esperes végzése felfüggesztheti a megfelelő határozatot, esetleg az esperes végzése ellen 15 nap előtt terjesztendő be a felebbezés az esp. gyűléshez. Az esperes, végzését — felelősségére — sürgős esetben, a felebbezés daczára foganatosíthatja. 6. A tanítónak rövidebb időre a helyi lelkész, hosszabb, két hétnél tovább terjedő időre, a lelkész javaslatára, az esperes ad szabadságot.

Az esperesség nyugdíjintézeti, köz- és missziói pénztára, az ezek vizsgálására kiküldött bizottság jelentése szerint, a következő állapotot tünteti elő. Az esp. nyugdíjintézet vagyoni állapota 17648 frt 43 kr., mely összeg a mult évi vagyoni állapothoz képest 962 frt 34 kr. gyarapodást mutat. Tagok száma: 25 és pedig 22 belső és 3 külső. Az esp. közpénztár vagyona 329 frt 28 kr. és pedig készpénzben 250 frt 48 kr., hátralékban 78 frt 80 kr.

A missiói pénztár 1119 frt 95 kr. vagyonnal rendelkezik. — Az esp. nyugdíjintézetre vonatkozólag egyszersmind bejelentetett, hogy az a jelen évtől már fel van mentve az adófizetés kötelezettsége alól.

A közgyűlés, egyéb tárgyai közül még a következőket említhetem.

A Zsedényi-féle ösztöndíjra a folyamodók közül Bothár Ede steyerlaki lelkész tanító, Kuncz Jakab birdai s Neubauer János liebinger tanítók ajánlatnak. — Az egyetemes alap ügye függőben hagyatni határozatlik. — A hertelendyfalvi egyháznak az ő felségétől adományozott szántóföldjére vonatkozó, a kincstárral folyamatban lévő peres ügyében, az elnökség jelentése szerint, az egyházkerület által az intézkedés megtétele. — A zsinati előmunkálatra semmi észrevétel nem tétetvén, az, a mint van, a tárgyalás alapjául elfogadtatik; a zsinati követek utasítást nem kapnak; a költségeik fedezésére szükséges pénzösszeg az esp. nyugdíjintézettől fog kölcsönvetetni s annak visszatérítésére az esperesség lelkenként évi 25 kr. al adóztatja meg magát. — Az erzsébetlaki (elisenhaini) újabban települt leányegyház a kincstártól haszonélvezetül nyert 10 hold lelkészi földjének a telekkönyvben haszonélvezeti-jog bekebelezési ügye sikertelen maradt; a haszonélvezetet a mindenkor lelkész az iránti kérelmére s így csupán személyhez szólólag adván a kincstár. — Az egyetemes theologiai akadémia épületének fentartására tett adományokul bejelentetett a nagybecskereki egyház részéről 5 frt, a franczfeldi egyház részéről 15 frt, az e czélra való adakozás mások szives figyelmébe is ajánlatnak. — Az egyházkerületi felsőbb leánynevelőintézetre vonatkozólag az esperesség azt határozta, hogy egyelőre csak egy ily intézet létesíttessék s helyül Budapest javasoltatik. — Az esperességi törvényszék jegyzőjéül, az esperesség kötelekéből távoztával fenti tisztségéről leköszönt Lányi Gusztáv helyébe Hits Károly választatott. — A missiói pénztárból Orsova 300 frt, Nagy-Kikinda 100 frt, Steyerlak 100 frt, Lugos 50 frt. segélyben részesíttetik. — Az ó-becsei ev. ág. és ev. ref. hitfelekezetű hivek kérvényét illetőleg egyesült protestáns leányegyházzá alakulásuk iránt az esperesség — szomorú tapasztalása levén az ily egyesülés hátrányosságáról — az egyesülést nem engedélyezi. — A temes-buttyini egyház német ajkú hivei, nem tudván az egyházat eredetileg alkotó tótajkú hivekkel kötelezettségeik s jogaik gyakorlásában egyezsége lépni, külön leányegyház alakítására utasíttatnak. — A temesvári egyesület protestáns egyházban az ev. ref. hivek által támasztott viszály s hitfelekezetünkkel szemben támadó fellépésük ügyében, ennek beható megvizsgálására Németh Antal nagy-kikindai egyházfelügyelő és Zvarinyi Emil liebinger lelkész küldettek ki, javaslatételre kértvén ez iránt a jövő esp. gyűlésen. — A Baldácsy-segély iránt a steyerlaki, lugosi, resiczai, sándorfalvi és kis semlaki egyházak, továbbá Binder Jenő birdai lelkész részéről benyújtott folyamodványok mindnyájan ajánlólag felterjesztetni határozatlik. — Az erzsébetlaki leányegyház épületvétel s imaházépítési ügyében az esperességi elnökség eljárása helyesléssel fogadtatott. — A Luthertársaságba az esperesség, mint testület, belépését határozza el 5 frt évi tagsági díjjal. — A közelgő népszámlálás alkalmából utasíttatnak a lelkészek hiveink létszámának hiteles össze-

állítására iránti kellő ügyeletre. — A verseczi egyház kérvénye imaházának eladása iránt, melyet 3000 frton eladnia s helyette 4000 frton ugyan, de sokkal jobbat s czéljának megfelelőbbet vennie nyilik alkalma, kiadatik az esp. elnökségnek, hogy az ügy állásáról személyesen meggyőződve, belátása szerint intézkedjék. A főesperesi tiszteletdíj, az administratio fokozott terjedelme s költségei folytán az eddigi évi 50 frtről 120 frtra felemeltetik s ez összeg már a jelen évre folyóvá tétetik. s. a. t.

Az esp. közgyűlést a „koronaherczeg“ szállóban rendezett 50 terítékű diszebed fejezte be. *Kiss Kálmán*, ev. lelk.

VEGYESEK.

Nyilatkozat.

Alólirottak ezennel kijelentik, hogy egy Losonczi-ról névaláírás nélküli nyomtatványban világnak bocsátott szószerinti azon hír:

„a nálam — Hrk Jánosnál — látogatás czéljából járt Scholcz budai lelkész, előttem azt a kijelentést tette, miszerint „ők a központban“ a püspöki hivatalra Svehla János, nógádi főesperest fogják felléptetni,“
valótlan, minden alapot nélkülöző koholmány.

Kelt Budapesten és Málnapatakon 1890. október 16-án.

Scholcz Gusztáv, s. k. *Hrk János*, s. k.
budai ev. lelkész. málnapataki ev. lelkész.

— **Viszontnyilatkozat.** Békési evang. esperességünk közgyűléseinek évek óta rendes tudósítója vagyok. Hogy tárgyilagos tudtam lenni, jele, hogy nyilatkozatot nem provokáltam. Ez évben megtörtént. Méltán-e? Felelek e néhány sorral.

Hasábokra terjedő jelentésemben esperességünk közgyűlési tárgyalásának egy sötét foltját nem hagyhattam érintetlenül. Azonban kiméletesen mindössze öt rövid sorban általánosan, egy fiatal lelkésztársunk megmagyarázhatlanul helytelen fellépéséről — emlékeztem meg.

S íme e becses lapok multkori számában Draskóczy Ede makói lelkésztársam közzétett nyilatkozatában — elég elfogult tudósításon, „igaztalan bántalmazásnak minősíteni magára nézve. Annak minősíti egy lélekzetvétel alatt esperességi gyűlésünk rá vonatkozó jónyi pontját is, mint a mely szerinte: „erősen minősít, sőt itél, noha ez ideig sem vizsgálat nem volt sem ítélet hozva nincsen. Hogy mi alapon teszi ezt s mit akar vele elérni? ez idő szerint nem kutatom.“

Azt hittem és hitték velem bizonyval esperességbeli lelkésztársaim is, hogy a közgyűlés óta lefolyt két egész hónap fiatal lelkésztársunknál is elégséges arra, hogy heves vére lehüljön, hogy akkori közmegebotránkozást keltett viseletét higgadtan vegye, mérlegelje.

Neve elhallgatásával tett rövid, kiméletes megemlékezésemmel is hittem még elértem azt, hogy ő helytelen eljárását belátva, meg is bánva, megtalálja utját annak, hogy a közgyűlésnek rávonatkozó pontja tárgyalanná váljék.

Csalódtam, csalódtunk.

Hát ez elvégre is az ő dolga.

Igaztalan bántalmazások vádjával ne dobálódzék azonban az a lelkésztárs, a kinek viselt dolgait esperességi közgyűlésünk, — nálunk hallatlan eset, — mondom ma is, — annyira erősen minősíteni kényszerült,

amint azt tárgyilagosságot tudósításom lelkészvársi kiméleteségem igazolására az itt következő esperességi jknyvi pont bizonyítja.

51. pont. A mult gyűlés jegyzőkönyvének 32-ik pontjával kapcsolatosan betérjesztetik a makói egyháznak ismert ügye, mely szerint volt lelkésze Kemény Lajos onnan távozván, állítólag át nem számolt volna mindazokkal, a mik kezén megfordultak. Együttal pedig betérjesztetik az ottani híveknek kilencz, illetve 43 aláírással ellátott két rendbeli beadványa, melyek egyikében a május 18-án hat egyháztagból állott közgyűlés ama határozata ellen, mely szerint Kemény L. ha ugyan 6 hónap alatt 27 frtnyi tartozását meg nem fizeti, perbe fogandó, mint formahibák miatt törvénytelen s egyházuk méltóságát sértő határozat ellen tiltakoznak s új e tárgyban összehívandó közgyűlést kérelmeznek; másikkban pedig jelen lelkészek ellen azon okból, hogy ez esperes úr felhívása daczára közgyűlést összehívni nem akar, panaszt emelve, ugy ez ügyben, valamint felügyelő-választás ügyében összehívandó közgyűlést megtartása végett valamelyik szomszéd egyház lelkészének kiküldetését kéri.

A közgyűlés ezuttal is éppen úgy, mint a mult évben a hivatott jknyvi pont tanúsága szerint, az ügyet a makói egyház házi ügyének nyilváníttja, de tekintettel az említett két rendbeli beadványra s tekintettel arra, hogy a beadványok tanúsága szerint a magában véve jelentéktelen ügy a jelenlegi lelkész tapintatlan eljárása következtében az egyház belbékéjét komolyan veszélyezteti. hajlandó volt az esperes ur elnöklete alatt Harsányi Sándor és Koren Pál-ból álló vizsgáló bizottságot kiküldeni. Azonban a makói egyház jelenlegi lelkészének Draskóczy Edének helytelen minden tanácskozási tisztességet sértő, az esperes ur személyét és hivatalos intézkedését a közmegebotránkozásig támadó fellépése, az esperesi utasításoknak ellenszegülő viselkedése következtében az ügyet a fegyelmi bizottsághoz utasítja.

Kérdem ezek után a hol közgyűlési végzésben egy esperesség ily erősen minősíteni kényszerül makói lelkészvársam eljárását: valljon igaztalan bántalmazás vándja illethet-e engem, a ki pedig — jöllehet a szövegezett pont kezeimben volt — beértem azzal, hogy közgyűlési tudósításomban, nevet nem említve egyszerűen egy fiatal lelkészvársunk megmagyarázhatatlanul helytelen fellépéséről emlékeztem meg?

Szentes, 1890. október hó 20-án.

Petrovics Soma,
esp. jegyző.

— Az eperjesi theol. önk. s öns. egyesület I. rendes gyűlésén Hörk József egyesületi elnök a munkálkodásra való ösztönzés czéljából 3 pályadíjat tűzött ki, úgymint az aradi vértanúkra vonatkozó legkitünőbb hazafias költeményre 1 drb aranyat, a legjobb komoly tárgyú prózai munkára 2 aranyat és a legjelesebb szavatra 1 aranyat. Az ifjúság szeretve tisztelt elnökének ezen szép adományát nagy lelkesedéssel s hálás köszönettel fogadta.

— A soproni ág. hitv. ev. lyceum, az ifjúsági „Magyar Társaság“ fennállásának századik évfordulója alkalmából Kis Jánosnak, mint a társaság megalapítójának emlékeztetere ez év november hó 5-én d. e. 10 és 1/2 órákor ünnepélyt rendez. Az ünnepély tárgysorozata a következő: 1. 96. zsoltár, Klein Bernáttól. Előadják az egyesített theol. s főgymnasiun s tanítóképző-intézeti énekkarok. 2. Ünnepi beszéd. (Kis János arczképének leplezése.) Tartja Poszvek Sándor lyceumi igazgató. 3. Sopron tájékához, Kis Jánostól. Szavalja Csengey Miklós VIII. oszt. tanuló. 4. Hajós-ének. Költemény Kis Jánostól, férfi-karra szerze Kapi Gyula tanítóképző intézeti igazgató. Előadják az egyesített theol., főgymn. s tanítóképző intézeti énekkarok. 5. A „magyar társaság“ történetének vázlata. Irta s olvassa Kovács Sándor III. évf. theol. hallgató. 6. Alkalmi

költemény Aschendorf József II. évf. theol. hallgatótól. Előadja a szerző. 7. Hymnus. Előadják az egyesített theol., főgymn. s tanítóképző intézeti énekkarok. Az ünnepély napján d. u. 1 órákor a kaszinó helyiségeiben közebed lesz.

— A kishonti ág. hitv. ev. esperesség tisztikarát: nagys. Kubinyi Aladár esp. felügyelőt, nagyt. Glaufer Pál főesperest s nagyt. Liszkay János alesperest e hó 28-án fogják ünnepélyesen beigtatni. Hír szerint Mélt. és Főtiszt. Zelenka Pál püspök úr is jelen lesz az ünnepélyen.

— Tisztelt olvasóink bizonyára érdeklődnek ama harc egyes fázisai iránt, mely a r. kath. papság és államhatalom között, az ismert cultusministeri rendelet következtében kitört s így szolgálatot vélnünk teljesíteni, ha közöljük a „Magyar Állam“ két erre vonatkozó közleményét, azon megjegyzéssel, hogy reflexióinkat, lapunk túltömttsége miatt kénytelenek vagyunk későbbre halasztani. I. A kormánynek a február 26-iki rendelet tárgyában szándékolta azon újabb terve ellen, hogy a vegyes házasságokból szülnők akaratával, — bár az 1868: LIII. t. cz. 12. §-a ellenére, — katolikusként keresztelt gyermek anyakönyvi kivonata ne az akath. pásztorhoz, hanem a polgári hatósághoz tétessék át, a magyar katolicizmus legilletékesebb képviselői rosszalásukat fejezték ki. Alap-talan tehát minden feltevés, mely azt engedné sejtetni, hogy e megoldást korrekt egyházi férfiak is elfogadták volna. Egyébiránt örvendetes tudomásra adhatjuk, hogy az új megoldási terv Róma bírálata alá terjesztetvén, a bitoros hercegprimáshoz már megérkezett Rampolla bitoros államtitkárnak válasza, a ki XIII. Leo, a mi szentséges urunk nevében kijelenti, hogy a keresztelési bizonylatnak a haeresis részére való kiadása a polgári hatóság közvetítésével sem engedhető meg. II. Ó eminenciája a bitoros hprimás a bpesti esperesi kerület tavaszi gyűlésének „Jegyzőkönyvére“ f. é. okt. hó 19-én kelt 5951. sz. a. kegyelmes leiratában válaszolt, a melyben a kerület által az országgyűléshez benyújtandó kérvényt illetőleg szóról-szóra ekkép nyilatkozik: „Quoad tertium punctum, illud nempe, ut revisio notissimi articuli anni 1868. ope petitionis, Regni Comitiss substernendae urgeatur,“ observo, quod optandum fuisset, ut revisionem non solus clerus postulasset, aut postularet, ne objici queat, quod Cicero pro domo sua loquatur, sed junctim cum majori saltem populi fidelis parte res adurgeatur.“ Ó eminenciájának ezen óhaja reánk nézve parancs. Bizom Istenben, hogy az alvó orszolánt fölrázzuk, és a fővárosi esperesi kerület 300,000 katolikus lakói oly impozáns módon, a tekintély és hatalom oly súlyával fogják az egybehívandó nagy-gyűlésen óhajukat kifejezni, mely a magyar képviselőházat az 1868: LIII. törvényezikk tarthatlanságáról meg fogja győzni. Az egybehívandó nagy népgyűlés módozatainak megállapítása fogja tehát a f. hó 23-án csütörtökön d. u. 5 órákor tartandó őszi ker. gyűlésnek főtárgyát képezni. Ujlag felkérem a budapesti kerület összes t. cz. tagjait, hogy ezen gyűlésen teljes számban megjelenni és a mai kibocsátott körlevelem értelme szerint, a mindkét protestáns felekezetű lelkészek által a fővárosban 1869. év óta „elkeresztelték“ névsorát, illetőleg azok biztos adatait a legnagyobb szorgalommal egybegyűjteni és alulirothoz beküldeni sziveskedjenek. Budapest, 1890. október hó 20-án, *Bogisich Mihály*, prépost, budapesti esperes, budavári plébános. Mint lapunk zártakor értesülünk, Bogisich a primás egyenes parancsára az elkeresztelési ügy tárgyalását október 23-án tartott esperességi gyűlés napirendjéről levette, miről tudósítván a primást, kifejezte egyuttal nagy sajnálatát e miatt, erre dr. Csernoch János kanonok a primás nevében azt válaszolta, hogy „a szükség úgy parancsolta most, másképp nem lehetett.“ Az esperességi gyűlés oly nagy számmal gyűlt össze az unalmas folyó ügyek letárgyalása után egy óra alatt véget ért.